

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 135/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. apríla 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného obchodnou spoločnosťou TIMAR & partners, s. r. o., Štúrova 42, Šaľa, v mene ktorej koná advokát JUDr. Tibor Timár, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Trnava sp. zn. 4 T 43/2014 z 30. októbra 2014 a uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6 Tos 230/2014 z 13. novembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. decembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 43/2014 z 30. októbra 2014 a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Tos 230/2014 z 13. novembra 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je väzobne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1, 2 písm. c) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) a i) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona a ďalšie trestné činy, pričom trestné konanie je v štádiu konania pred súdom po podaní obžaloby. Uznesením okresného súdu bolo podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku rozhodnuté, že u sťažovateľa dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku naďalej trvajú. Zároveň okresný súd podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažovateľovu väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil a podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku neprijal ani ponúknutú peňažnú záruku. Krajský súd svojím uznesením sp. zn. 6 Tos 230/2014 z 13. novembra 2014 sťažnosť sťažovateľa podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Predmetom sťažovateľom napádaného postupu okresného súdu a krajského súdu bolo rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa podanej prostredníctvom obhajcu o nahradenie väzby peňažnou zárukou a dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažovateľ uvádza, že označené súdne rozhodnutia sú ústavne nekonformné, pretože pri nahradení väzby osoby stíhanej pre obzvlášť závažný zločin súdy vychádzali z požiadavky výnimočných okolností prípadu. Podľa názoru sťažovateľa *„vytvorenie osobitnej kategórie trestných činov ako obzvlášť závažných zločinov (právna definícia v Trestnom zákone), pri ktorých je potrebné pre nahradenie väzby inštitútmi väzbu nahradzujúcimi (záruky) splnenie obligatórnej*

povinnosti osobitnej výnimočnosti okolnosti prípadu (bližšie bez zákonnej definície, ktorá sa nevytvorila a nevyvinula ani rozhodovacou praxou) je požiadavka ústavne nekonformná.

Ani Ústava SR ako ani Dohovor nepoznajú takúto osobitnú kategorizáciu pre inštitúty nahradzujúce väzbu, pričom uvedený Dohovor poskytuje nepochybne obvineným osobám v naznačenom smere viac práv v rozsahu nahradenia väzby ako Trestný poriadok. Vzhľadom na to, že uvedený Dohovor bol riadne ratifikovaný je záväzný a má prednosť pred zákonom. Porušovatelia mali postupovať tak, že mali pripustiť možnosť (eventualitu) nahradenia väzby u sťažovateľa aj napriek tomu, že je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, a skutočnosť o výnimočnej okolnosti prípadu, keďže nevyplýva z Dohovoru ako ani z Ústavy SR nemali vziať do úvahy, a následne mali posúdiť účel väzby a stupeň a charakter záruky vo vzťahu k nej a osobe obvineného. Porušovatelia uvedené samotné posúdenie nevykonali, nakoľko dôvodili povinnosťou prvej prítomnosti výnimočnej okolnosti prípadu.“

Sťažovateľ zároveň poukazuje na doterajšiu judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k obsahu práv zaručených čl. 17 ods. 1, 2 a 3 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru, pričom uzatvára, že záruka nahrádzajúca väzbu má pred pokračovaním väzby prednosť. Uplatňuje sa nielen v prípade útekovej väzby, ale je ňou možné nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. Sťažovateľ sa tak domáha priamej aplikácie čl. 5 ods. 3 dohovoru, keďže zabezpečuje väčší rozsah základného práva ako účinné znenie súdmi aplikovaného § 81 ods. 1 Trestného poriadku a «*má za to, že rovnako ako upravil Ústavný súd SR pri kolúznej väzbe tak aj pri určitých trestných činoch, konkrétne obzvlášť závažných zločinoch je na mieste vysloviť právny záver, že vylúčenie možnosti skúmať nahradenie väzby zárukou predpísanou Trestným poriadkom pri určitých trestných činoch s vylúčením náhrady väzby z dôvodu závažných zločinov je identické ako pri kolúznej väzbe, a preto za porušujúce záruky článku 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky. Trestný poriadok však stále neumožňuje všeobecným súdom čo i len uvažovať o nahradení väzby niektorou zo záruk stanovených Trestným poriadkom pri obzvlášť závažných zločinoch. Je potrebná preto priama aplikácia článku 17 Ústavy Slovenskej republiky a „vytvoriť“ si oprávnenie na spomenutú činnosť, ktorú je všeobecný súd povinný vždy urobiť.*

Obmedzenie vo forme výnimočných okolností prípadu je výrazne obmedzujúce pre úvahu súdu pri rozhodovaní o prepustení obvineného na jednu z foriem záruky, pričom podstata článku 5 ods. 3 Dohovoru a súčasne článku 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky je prednosť záruky pred väzbou bez obmedzenia, čo predstavuje, že súd nemá obmedzenie pri skúmaní prednosti záruky pred väzbou ani v samotnej úvahe. Uvedené ustanovenie § 81 Trestného poriadku na jednej strane pripúšťa aj pri obzvlášť závažných zločinoch nahradenie väzby zárukou, avšak súčasne len za obligatórneho a súčasného splnenia výnimočnej okolnosti prípadu, ktorá skutočnosť na strane druhej sama vylučuje možnosť použitia nahradenia väzby zárukou. Takéto obmedzenie nie je definované v článku 5 ods. 3 Dohovoru ako ani v článku 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, a je v rozpore s článkom 5 ods. 3 Dohovoru ako aj s článkom 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.».

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v jeho veci vydal takéto rozhodnutie:

„1. Krajský súd v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 6Tos/230/2014 uznesením zo dňa 13.11.2014 a Okresný súd Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/43/2014 uznesením zo dňa 30.10.2014 porušili základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ak aj právo na slobodu podľa čl. 5 ods.3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 13.11.2014, sp. zn. 6Tos/230/2014 a uznesenie Okresného súdu Trnava zo dňa 30.10.2014, sp. zn. 4T/43/2014 sa z r u š u j ú.

3. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 337,38 €.. ktoré je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie TIMAR & partners, s.r.o.,... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2.1 K namietanému porušeniu označených práv uznesením okresného súdu

Pokiaľ ide o ústavný prieskum uznesenia okresného súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých

orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

V sťažovateľovom prípade mal pred zásahom do základných práv a slobôd okresným súdom právomoc poskytnúť právnu ochranu krajský súd, ktorý konal o riadnom opravnom prostriedku. Právo podať sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu pritom sťažovateľ využil. Pre rozhodnutie ústavného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy, a to krajský súd ako súd sťažnostný (obdobne III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05). Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2.2 K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o krajský súd rozhodujúci o zákonnosti väzby) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo

slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov a nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd predovšetkým poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v označených ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu sú obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodiť, že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistujú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže ustanovenia čl. 17 ústavy zahŕňajú aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť prípadného porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESLP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie

osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESLP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovvej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil pri svojej rozhodovacej činnosti a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený

zákonem. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „záonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. marca 1997, § 43). Každé pozbavenie osobnej slobody zároveň musí byť v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou (Morsink v. Holandsko z 11. mája 2004).

Podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak

a) záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba ponúkne prevzatie záruky za ďalšie správanie obvineného...

b) obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia...

c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaného prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 80 ods. 2 tretej vety Trestného poriadku ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 2 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 3 alebo podľa § 81 ods. 4, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu.

Podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca pre prípravné konanie ju prijme. Ak je

obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, možno peňažnú záruku prijať, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. So súhlasom obvineného môže peňažnú záruku zložiť aj iná osoba, ale pred jej prijatím musí byť oboznámená s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, v ktorých sa nachádza dôvod väzby. Na dôvody, pre ktoré peňažná záruka môže pripadnúť štátu, musí sa obvinený a osoba, ktorá peňažnú záruku zložila, vopred upozorniť.

Krajský súd v sťažovateľovom prípade uznesením č. k. 6 Tos/230/2014-2322 z 13. novembra 2014 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté, že dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a písm. c) Trestného poriadku naďalej trvajú, väzbu sťažovateľa nenahradí dohľadom probačného a mediačného úradníka a ponúknutá peňažná záruka nahradzujúca väzbu neprijme. V relevantnej časti odôvodnenia sťažnosti krajský súd uviedol, že *«okresný súd vo veci postupoval zákonne súladným spôsobom, pokiaľ v aktuálnom štádiu trestného konania na podklade podanej žiadosti obžalovaným [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o prepustenie z väzby na slobodu tejto (žiadosti) nevyhovel a súčasne, keď v jeho prípade konštatované („útekové“ a „preventívne“ dôvody väzby) nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obžalovaným, resp. ponúknutou peňažnou zárukou.*

Pretrvávanie príslušných („útekových“ a „preventívnych“ dôvodov väzby) odôvodnil prvostupňový súd vo vlastnom rozhodnutí, pričom s týmto (odôvodnením) sa stotožňuje aj súd odvolací ako so správne ustáleným.

V kontexte týchto (ustálených, resp. pretrvávajúcich dôvodov väzby), odvolací súd v zhode s argumentáciou naznačenou v uznesení okresného súdu konštatuje, že obžalovaný [REDAKOVANÉ] je aktuálne stíhaný pre spáchanie obzvlášť závažného zločinu, ktoré trestné konanie, ako vyplýva z príslušného dôkazného materiálu zabezpečeného v rámci prípravného konania, resp. vykonaného pred prvostupňovým súdom rezultuje záver, že je toto (trestné konanie) realizované nie na nedôvodnom základe. Bude v ďalšom priebehu dokazovania úlohou súdu I stupňa pritom ozrejmiť reálny rozsah zavinenia jednotlivých na

veci zúčastnených osôb majúcich sa podieľať na spáchaní príslušnej (závažnej trestnej činnosti) a v konečnom dôsledku sa vysporiadať s mierou zavinenia v samotnom rozhodnutí. Úlohou súdu I stupňa, resp. odvolacieho súdu je v aktuálnom štádiu trestného konania len zistenie, či v konkrétnom prípade pretrváva niektorý z dôvodov väzby, pričom odvolací súd zastáva názor, že tento u obžalovaného [REDAKOVANÉ] pretrváva v rozsahu stanovenom okresným súdom. Predmetné („útekové“ dôvody väzby) sú rozobraté v odôvodnení uznesenia okresného súdu konkrétnymi skutočnosťami majúci svoj základ v tom, že v počiatočnom štádiu trestného konania obžalovaný [REDAKOVANÉ] zrejme sa snažil vyhnúť úkonom trestného konania a bolo potrebné ho zabezpečiť cestou zadržania na tieto (úkony trestného konania). V kontexte závažnosti protiprávneho konania majúceho sa dopustiť ním samotným spolu s ďalšími osobami súčasne, je potrebné poukázať na aj reálnu hrozbu uloženia vysokého trestu v prípade uznania viny.

V kontexte dôvodov väzby „preventívnych“ uvedených v § 71 odsek 1 písmeno c/ Trestného poriadku si rovnako odvolací súd osvojuje odôvodnenie uznesenia okresného súdu konštatujúce pretrvávanie týchto dôvodov väzby, a to jednak s ohľadom na závažnosť trestnej činnosti majúcej sa spáchať obžalovaným [REDAKOVANÉ] spolu s ďalšími osobami v osobitnom kontexte s jeho samotnou osobou v minulosti opakovane súdne trestaného aj pre protiprávne konania násilného charakteru. Aj v tomto ohľade, podľa názoru odvolacieho súdu, pretrváva dôvodná obava, že v prípade prepustenia na slobodu by tento (obžalovaný [REDAKOVANÉ]) mohol v trestnej činnosti násilného charakteru pokračovať.

V kontexte týchto (konštatovaných skutočností) si odvolací súd osvojuje aj ostatné výroky uznesenia okresného súdu, ktorými jednak tento (prvostupňový súd) nenahradil v prípade obžalovaného ustálené dôvody väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obžalovaným, resp. neprijal ponúknutú peňažnú záruku. Dôvodom pre takéto (rozhodnutie o neprijatí alternatívnych väzbu nahradzujúcich inštitútov) mala byť absencia výnimočných okolností prípadu, ktoré by eventuálne takýto (procesný postup) odôvodňovali. Odvolací súd v tomto kontexte namietaných skutočností obžalovaným [REDAKOVANÉ] konštatuje, že bol dodržaný príslušný zákonný postup, pokiaľ sa samotný (okresný súd) pri neakceptovaní týchto (väzbu nahradzujúcich inštitútov) odvolal na absenciu výnimočných okolností prípadu, ktoré by eventuálne takýto postup odôvodňovali. Súčasne

odvolací súd sa nestotožňuje s argumentáciou obžalovaného obsiahnutou v samotnej sťažnosti, že príslušný procesný postup (odôvodňujúci prípadné prijatie takýchto (väzbu nahradzujúcich inštitútov) je možné viazať len na existenciu výnimočných okolností prípadu s odkazom, že sa jedná zrejme o prax už prekonanú. Naopak odvolací súd zastáva názor, že postup protiprávny, resp. protiústavný, eventuálne odporujúci rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva by bolo možné považovať len postup, ktorý by vôbec neumožňoval aj v prípadoch viažucich sa na spáchanie obzvlášť závažnej trestnej činnosti nahradiť väzbu akýmkoľvek opatrením túto (väzbu nahradzujúcim). Keďže náš Trestný poriadok v príslušnom ustanovení (§ 81 odsek 1 Trestného poriadku) umožňuje nahradiť aj v týchto prípadoch (stíhania za obzvlášť závažný zločin) väzbu inštitútmi túto (väzbu) nahradzujúcimi je možné a potrebné takýto zákonný postup považovať za nielen ústavne konformný, ale rovnako konformný s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v doposiaľ vydávaných (rozhodnutiach).

Keďže tento (odvolací súd) v konaní súdu I. stupňa doposiaľ realizovanom nezistil ani skutočnosti naznačujúce prípadné subjektívne prieskumy v konaní tohto (prvostupňového súdu) konštatuje, že procesný postup okresným súdom doposiaľ realizovaný je zákonný.»

Ústavný súd v medziach daných mu ústavou realizoval v konaní o predloženej sťažnosti prieskum napadnutého uznesenia krajského súdu vo svetle sťažovateľom vznesenej námietky o nutnosti priameho použitia čl. 5 ods. 3 dohovoru prihliadajúc na obsah čl. 17 ústavy, ktoré podľa jeho názoru zabezpečujú väčší rozsah označeného práva, než ktorý umožňujú § 80 a § 81 Trestného poriadku, avšak nezistil dostatok dôvodov na vyslovenie namietaného porušenia sťažovateľom označených ustanovení ústavy a dohovoru.

Predovšetkým je potrebné uviesť, že ani v jednom zo sťažovateľom uvádzaných prípadov týkajúcich sa otázky rozhodovania o zárukách nahradzujúcich väzbu, v ktorých ústavný súd v minulosti vyslovil porušenie niektorého z označených práv, nebolo z ústavného hľadiska spochybnené zákonné obmedzenie vyplývajúce z § 80 ods. 2 alebo § 81 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých je možné väzbu osoby obvinenej z obzvlášť závažného zločinu nahradiť ponúknutou zárukou, sľubom alebo dohľadom, len ak to

odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Aplikáciu uvádzanej zákonnej úpravy ústavný súd v mnohých predchádzajúcich prípadoch (napríklad I. ÚS 113/08, III. ÚS 387/2010, II. ÚS 466/2012, IV. ÚS 559/2012, I. ÚS 132/2013 alebo II. ÚS 149/2014) považoval za ústavne akceptovateľnú a nevidel žiadne známky arbitrárnosti v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré v prípadoch, o aké pri súde ide, pre nahradenie väzby zárukami väzbu nahradzujúcimi vyžadovali existenciu výnimočných okolností prípadov.

Pre dodržanie limitov označeného základného práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru je potrebné, aby možnosť nahradenia väzby zárukou procesnoprávne predpisy na úrovni zákona súdnym orgánom rozhodujúcim o väzbe osoby obvinenej umožňovali. K porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru by došlo, ak by právne predpisy vopred vylúčili každý súdny prieskum väzby, ako aj možnosť domôcť sa v priebehu súdneho konania prepustenia z väzby poskytnutím peňažnej záruky. Len nemožnosť určitých kategórií zadržaných, ktorí boli obvinení zo závažných trestných činov, žiadať úspešne o dočasné prepustenie na slobodu je jednoznačne v rozpore so samotným právom priznaným v druhej časti vety čl. 5 ods. 3 dohovoru (pozri rozsudok ESLP vo veci Krejčíř proti Českej republike č. 39298/04 a č. 8723/05 z 26. marca 2009).

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že pokiaľ v rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd vyslovil porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy v súvislosti s rozhodovaním o väzbe obvinených, k vyhovaniu sťažnosti a vysloveniu porušenia niektorého z označených práv pristúpil v zásade len v prípadoch, v ktorých všeobecné súdy opomenuli rozhodnúť o žiadosti o nahradenie väzby zárukou (napríklad I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, IV. ÚS 215/2010). V danom prípade však z obsahu uznesenia krajského súdu vyplýva, že krajský súd (rovnako ako okresný súd) sa žiadosťami sťažovateľa o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku alebo peňažnou zárukou podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku v skutočnosti zaoberali a zvažovali možnosť nahradenia väzby z hľadiska, či by prepustenie sťažovateľa

neohrozilo dosiahnutie účelu trestného konania, avšak nevzhladli také výnimočné okolnosti sťažovateľovho prípadu, ktoré by jeho prepustenie z väzby za súčasného poskytnutia väzbu nahradzujúcej záruky odôvodňovali. Samotná požiadavka existencie výnimočných okolností na prepustenie z väzby osoby stíhanej pre podozrenie zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vo svojej podstate predpokladá vyššiu mieru rizika, že osoby stíhané za závažnú trestnú činnosť by sa v prípade ich prepustenia z väzby snažili utiecť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu, pôsobili na svedkov, znalcov či spoluobvinených s úmyslom mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, či pokračovali v trestnej činnosti. Podmienka zisťovania takýchto výnimočných okolností na nahradenie väzby zárukou tak podľa názoru ústavného súdu sleduje legitímny cieľ a je ústavne udržateľná. V kontexte posudzovaného prípadu sťažovateľ ústavný súd navyše poznamenáva, že toto riziko konajúce súdy starostlivo zvažovali, keď už okresný súd v napadnutom uznesení poukázal na to, že sťažovateľ *„prejavil snahu utiecť, čo sa mu dňa 15.11.2013 aj podarilo a zdržiaval sa na rôznych doposiaľ nezistených miestach až do svojho zadržania v obci [REDAKOVANÉ] dňa 25.02.2014 o 05.50 hod.“*

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu obstoí aj z hľadiska procesných záruk spravodlivého procesu, ktoré sú implicitnou súčasťou označeného základného práva na osobnú slobodu. Uznesenie krajského súdu totiž dostatočne reaguje na relevantné právne otázky nastolené sťažovateľom (najmä, či vyžadovanie výnimočných okolností prípadu pre prijatie väzbu nahradzujúcich inštitútov je praxou prekonané). Sťažovateľom formulované argumenty podľa názoru ústavného súdu prezentujú len nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom krajského súdu vysloveným v jeho právnej veci, ten však nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Prípadný zásah ústavného súdu spočívajúci v nahradení právneho názoru krajského súdu je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil

s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že iné posúdenie sťažovateľovho prípadu nemôže odôvodniť ani odlišný postup a právne závery iného senátu krajského súdu v inej právnej veci, ktoré boli prijaté za existencie iných skutkových okolností prípadu. Ústavný súd tiež poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré sa podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, resp. jeho plénu a kolégiám (napr. I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05).

Z uvedených dôvodov považoval ústavný súd sťažnosť v časti, ktorou bolo namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu, za zjavne neopodstatnenú pre absenciu príčinnej súvislosti medzi týmto rozhodnutím a obsahom sťažovateľom označených práv, na základe čoho ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol, tak ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2015

